

Rijksgebouwendienst
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

> Retouradres Postbus 20952 2500 EZ Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Rijksgebouwendienst
Beleid en Strategie

Rijnstraat 8
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag

Kenmerk
2008112860

Datum 24 december 2008
Betreft Aanbieding Energielabel Tweede Kamergebouw

Geachte Voorzitter,

Hierbij bied ik u aan het energielabel voor het nieuwbouwgedeelte van de Tweede Kamer, Plein 2. Dit gebouw heeft energielabel A gekregen.

Overeenkomstig de verplichting op grond van de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) moet het label vóór 1 januari 2009 op een voor het publiek zichtbare plaats worden opgehangen in uw gebouw. Dit geldt voor alle publieke gebouwen met een totaal gebruiksoppervlak groter dan 1.000 m² zonder monumentenstatus. Deze verplichting is in de richtlijn opgenomen met het oog op de voorbeeldrol van de overheid. Het label wordt voor het publiek zichtbaar en moet aanzetten tot besparingsmaatregelen, die vervolgens tot labelverbetering leiden.

Het gebouw van het voormalige Hotel Centraal, Lange Poten 10, heeft label D gekregen. Dit label is inmiddels in het gebouw opgehangen.

Een A-label houdt in, dat het gebouw een energetische kwaliteit heeft die overeenkomt met de eisen voor huidige nieuwbouw van een dergelijk gebouw. Bij een D-label adviseert de Rijksgebouwendienst om een 'natuurlijk' moment, zoals bij renovatie, te benutten voor energiebesparende maatregelen, die leiden tot een hoger label. Dit met het oog op de kosteneffectiviteit en om het bedrijfsproces niet te verstoren. Daaraan voorafgaand zullen nog maatregelen worden aangeboden die leiden tot energiebesparing, maar waarschijnlijk niet tot labelverbetering. De uitvoering van deze maatregelen verstoren het bedrijfsproces nauwelijks.

Rijksgebouwen

Het bijgevoegde energielabel van uw gebouw is één van de circa 330 energielabels die de Rijksgebouwendienst heeft laten maken voor rijksgebouwen waarvoor de labelplicht geldt. De Rijksgebouwendienst is als gebouweigenaar verantwoordelijk voor het laten opstellen van de labels. Naast de 330 gebouwen die de Rijksgebouwendienst in eigendom heeft, geldt de labelplicht voor circa 300

rijksgebouwen van andere gebouweigenaren. De Rijksgebouwendienst heeft deze eigenaren op de verplichting gewezen.

Rijksgebouwendienst
Beleid en Strategie

Hoewel voor alle circa 330 eigendomsgebouwen labels zijn gemaakt, zullen deze niet vóór 1 januari 2009 in al deze gebouwen worden opgehangen. 150 van de 330 energielabels worden namelijk herberekend, omdat tijdens de beoordeling van de 330 rijksgebouwen is gebleken, dat nieuwe technieken in recente gebouwen niet goed werden gehonoreerd in de voorgeschreven beoordelingsmethode en het labelproces nog enkele onvolkomenheden bevatte. Deze ervaringen tijdens de uitvoering van de labeling door de Rijksgebouwendienst hebben geleid tot verbeteracties die in deze brief worden beschreven. Naar verwachting zullen medio 2009 alle 330 gebouwen een correct label hebben.

Datum
24 december 2008

Kenmerk
2008112860

Zoals het kabinet in de brief van 16 mei 2008 (TK 2008 – 2009, 30 196 nr. 32) aan u heeft aangegeven, is door de Rijksgebouwendienst een programma Energieambitie 2020 ontwikkeld. Met dit programma worden de rijksdiensten ondersteund bij energiebesparende maatregelen in hun gebouwen en daarmee bij eventuele verbetering van de labels. De Rijksgebouwendienst heeft met het oog op dit programma bij alle 330 energielabels een maatwerkadvies laten maken, om een indicatie te krijgen van mogelijke verbetermaatregelen. Bij de implementatie van het programma Energieambitie 2020 blijkt dit thans een goede basis.

Andere overheidsgebouwen

Naast de rijksoverheid geldt dezelfde labelplicht voor andere overheden. Mijn ambtsvoorganger heeft deze overheden op 12 november 2007 aangeschreven om hen te attenderen op de verplichte labeling van overheidsgebouwen en vervolgens op 1 oktober 2008 gevraagd naar de stand van zaken. Gemeenten hebben veruit het grootste aantal publieke gebouwen in gebruik. Per 1 december hebben 127 gemeenten in hun reactie aangegeven vóór of kort na 1 januari klaar te zijn met de verplichte labeling. Bij deze gemeenten betreft dit gemiddeld 7 gebouwen. 331 gemeenten hebben (nog) niet gereageerd.

Gelet op

- 1) de omvang van de labeling in de publieke sector,
 - 2) de specifieke kennis die in de utiliteitssector voor de labeling wordt verlangd,
 - 3) de geleidelijke groei in beschikbare capaciteit van gecertificeerde adviseurs en
 - 4) de nog geringe ervaring bij gebouweigenaren met deze regelgeving,
- acht ik de aan mij gerapporteerde voortgang bemoedigend. Ik ga er van uit, dat het voorbeeld van een groot aantal gemeenten en de Rijksgebouwendienst spoedig zal worden gevolgd door de nog achtergebleven overheden.

Vanwege het grote belang dat ik hecht aan de voorbeeldfunctie van energiebesparing in de gebouwde omgeving, zal bovendien de VROM Inspectie onderzoek doen naar de naleving van de verplichting. Daartoe worden begin januari 2009 controles uitgevoerd naar de (zichtbare) aanwezigheid van de energielabels in publieke gebouwen.

Verbeteracties instrumentarium

Het labelen van utiliteitsgebouwen jonger dan 10 jaar is normaliter niet verplicht, omdat hiervoor kan worden volstaan met het overleggen van de EPC-berekening. Voor de publieke gebouwen geldt echter een uitzondering. Alle publieke

gebouwen, ook de publieke gebouwen jonger dan 10 jaar, moeten voor 1 januari 2009 zijn voorzien van een zichtbaar energielabel. Jaarlijks zal de methodiek worden aangepast aan de stand der techniek. In verband met verplichting voor publieke gebouwen jonger dan 10 jaar is versnelde aanpassing van de methodiek voor utiliteitsgebouwen urgent.

Rijksgebouwendienst
Beleid en Strategie

Datum
24 december 2008

Kenmerk
2008112860

Daarnaast is geconstateerd dat de wijze waarop de gebouwopname dient te worden gedaan voor complexere situaties niet altijd even duidelijk was en nadere toelichting vergde. Certificaathouders in de utiliteitsbouw hebben – in tegenstelling tot de woningen – al jaren ervaring op het gebied van energieprestatie advies en het betreft voornamelijk gerenommeerde, professionele bureaus met voldoende expertise. Om die reden was de verwachting dat aan het opleidingsniveau van de ingezette adviseurs geen verbetering nodig was. Toch is gebleken dat veel energieadviseurs niet werkten volgens de protocollen voor gebouwopname en er dus ook ten aanzien van opleidingen verbetering noodzakelijk is.

Een en ander heeft ertoe geleid dat er door mijn voorganger in juli 2008 specifiek voor de utiliteitsbouw een aantal verbetermaatregelen zijn ingezet:

- daar waar nodig aanpassen c.q. uitbreiden van de rekenmethode;
- extra toelichting en gerichte communicatie om de eenduidigheid bij toepassing van de methode te verhogen;
- introductie van een verplicht persoonsgebonden examen.

Een uitbreiding van de rekenmethodiek met nieuwe isolatieklassen en extra mogelijkheden voor de beoordeling van luchtinfiltratie heeft reeds plaatsgevonden. Ook het inspectieprotocol is reeds uitgebreid met extra uitleg en voorbeelden voor de energielabeladviseur. Op basis van deze aanpassingen worden voor gebouwen die in eigendom zijn van de Rijksgebouwendienst op dit moment herberekeningen uitgevoerd. Deze herberekeningen komen begin volgend jaar beschikbaar.

Voor nieuwe gebouwen met een combinatie van meerdere innovatieve installatie concepten zal uiterlijk 1 mei 2009 een uitbreiding van de rekenmethodiek en bijbehorende software worden opgeleverd, zodat dan ook voor deze gebouwen een juist energielabel kan worden verstrekt. Het aantal publieke gebouwen met vergaande energiebesparingsmaatregelen heeft naar schatting slechts betrekking op 2% van de utiliteitsgebouwen en is slechts incidenteel van toepassing. Bij nieuwe gebouwen betekent het normaal gesproken dat er een verschil optreedt binnen het A-label (A, A+, A++), omdat een nieuw gebouw voldoet aan de Bouwbesluit eis (overeenkomstig A).

Om de kwaliteit van de adviseurs te verhogen wordt, evenals bij energieadviseurs in de woningbouw, ook voor energieadviseurs in de utiliteitsbouw een examenplicht ingevoerd. Een bedrijf moet beschikken over een bedrijfscertificaat op basis van de beoordelingsrichtlijn 9500 om überhaupt energielabels te kunnen verstrekken. Naast het benodigde bedrijfscertificaat wordt ook voor de utiliteitsbouw in het eerste kwartaal volgend jaar een examenplicht ingevoerd, zodat vanaf 1 juli 2009 energielabels voor utiliteitsgebouwen alleen nog mogen worden afgegeven door adviseurs met een geldig diploma.

Hoogachtend,
De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,

Rijksgebouwendienst
Beleid en Strategie

Datum
24 december 2008

Kenmerk
2008112860

E.E. van der Laan